

2

Vragenuur

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 136 van het Reglement van Orde.

Vragen van het lid Pechtold aan de minister-president, minister van Algemene Zaken over **zijn uitlatingen op het SGPJ-congres dat er in tegenstelling tot eerdere uitspraken van de premier afspraken liggen met de SGP**.

□

De heer **Pechtold** (D66):

Voorzitter. De politiek leeft, zeker dit weekend. Het was een mooi weekend met veel jongerenbijeenkomsten over politiek. De VVD'er Boekstijn was bij de Jonge Democraten en mijn collega Schouw was bij de SGPJ, waar de premier ook was. Ook ik heb dit weekend tijd gemaakt voor de jongeren, alleen op zondag. Natuurlijk – dat begrijp ik – trok de premier de meeste aandacht. Het is ook een prikkelend signaal om juist bij deze partij te gast te zijn. De premier zei immers al eerder: de SGP is een heel leuke partij, met leuke mensen; ik voel er verwantschap mee. Hij heeft ook een keer gezegd: wij kijken met een schuin oog naar de SGP.

Dan vraag je om aandacht maar je zet ook zeker het parlement als controleur op scherp. Wel heb ik gezegd dat ik de premier zou beoordelen op wat hij daar zou gaan zeggen. Dat doe ik vandaag. Waarom is dat zo belangrijk? Mensen zien vaak in Den Haag de verschillen niet meer. Het is allemaal "de politiek". Daarom moet iedereen zijn heldere rol pakken en staan voor helderheid en begrijpelijkheid. Ik zou de titel van uw boek, mevrouw de voorzitter, graag citeren: "Vertrouwen is goed maar begrijpen is beter".

Al anderhalf jaar proberen wij hier helder te krijgen of er naast afspraken met de PVV ook andere afspraken zijn. Die zijn er: over Afghanistan met D66, GroenLinks en de ChristenUnie en over het pensioenakkoord met de PvdA. Dat is helder en transparant, voor iedereen. Hoe staat het echter met de SGP en de bijzondere positie van die partij? Daarover zeiden de premier en collega Van der Staaij dat er geen afspraken waren. Maar nu, nota bene, gebruikt de premier de mantra van zijn kabinet, "afpraak is afspraak", om de samenwerking met de betrouwbare SGP te duiden, te waarderen. Dat gaat verder dan "een leuke partij met leuke mensen".

De premier zei zaterdag: "Wat me altijd zeer bevalt aan de samenwerking met de SGP, is de betrouwbaarheid: afspraak is afspraak." Daarom vraag ik om actieve transparantie. Wees een vent, sta ervoor, zo zeg ik tegen de premier. Welke afspraken heeft hij gemaakt met de SGP-fractie?

□

Minister **Rutte**:

Voorzitter. Dat is een duidelijke vraag, zonder subvragen; dat is dus makkelijk. Ik plaats toch twee inleidende opmerkingen om het bezoek van D66 en mijzelf aan het SGP-congres in het juiste perspectief te plaatsen. Ik heb daar gezegd dat het overgrote deel van de debatten in de Tweede Kamer gaan over zaken betreffende de staatskas,

immigratie en de veiligheid in Nederland. Dat zijn zaken die ons allemaal raken, en waarvoor nog heel veel moet gebeuren. Het zijn allemaal onderwerpen waarvoor het CDA, de PVV en de VVD goed samenwerken met de verschillende partijen in de Kamer, zeker ook met de SGP.

Het is tegelijkertijd een feit dat er onderwerpen zijn, zeker voor een partij als de VVD, een liberale partij, waarover wij grote verschillen van inzicht hebben met de SGP. Dat zijn wel onderwerpen waarvoor wij in Nederland al heel veel hebben bereikt: het homohuwelijk, euthanasie, abortus, om een paar grote thema's te noemen. Dit zijn ook onderwerpen waarbij deze coalitie geen stap achteruit zal zetten, dat niet heeft gedaan en het ook niet zal doen.

Tegen die achtergrond wil ik graag de vraag van de heer Pechtold beantwoorden: er zijn geen afspraken met de SGP. De uitspraak "afpraak is afspraak" geldt ook voor mijn goede contacten met de heer Pechtold.

De heer **Pechtold** (D66):

Dat waardeer ik zeer, maar daar zijn wij transparant over. Het gaat erom of je bij sommige waarden stilstand niet ook achteruitgang vindt, en of je liberale waarden dus niet juist altijd in beweging moet houden. Laat ik die afspraken dan misschien maar eens blootleggen. De koopzondag staat in het regeerakkoord. Het kan een wens van het CDA geweest om daar niet aan te tornen. Maar is het uit vrije wil dat de premier accepteert dat ambtenaren mogen weigeren homo's te trouwen? Is het uit vrije wil dat de VVD haar handtekening onder het wetsvoorstel inzake godslastering weghaalt? Is het uit vrije wil dat vrouwen in 2012 nog niet op alle politieke lijsten mogen staan? Is het uit vrije wil dat condoomspotjes niet voor acht uur getoond mogen worden op de Nederlandse tv? Is het uit vrije wil dat leraren om het enkele feit dat zij homo zijn in dit land ontslagen mogen worden? Is het uit vrije wil dat vorige week het burgerinitiatief Uit Vrije Wil, waardig sterven voor ouderen, door de VVD niet gesteund werd omdat de woordvoerder zei dat er met meerdere partijen en daarover een probleem was binnen de coalitie? Is dat allemaal uit vrije wil? Zijn dit de afspraken waar de liberaal Rutte aan gebonden is, vastzit, niet door CDA of PVV, maar door de gedoogpartner in de Eerste Kamer, de SGP? Graag een reactie op al deze punten.

Minister **Rutte**:

Neem nou dat laatste voorbeeld het burgerinitiatief van mensen zoals de heer Bolkestein en ook mensen uit de hoek van D66. Het gaat om een zeer serieus onderwerp, namelijk het uitbreiden van de euthanasiewetgeving. Dat is toch niet iets – dat is door mevrouw Dijkstra van de fractie van D66 in het debat wel gedaan – dat in een soort platte politieke discussie gesleurd moet worden waarbij D66 en VVD elkaar de maat nemen aan de hand van de vraag wie hier de meest liberale partij is? Ik vind dat werkelijk buitengewoon negatief en buitengewoon slecht. In Nederland is euthanasiewetgeving altijd tot stand gekomen door een jarenlang fundamenteel debat. Wij hebben daarmee heel veel bereikt. Wat de heer Pechtold hier doet, is platte partijpolitiek bedrijven over een buitengewoon belangrijk onderwerp de euthanasie betreffende. Ik zeg tegen de heer Pechtold dat het waar is dat deze coalitie rekening heeft te houden met het feit dat zij in de Tweede Kamer een zeer krappe meerderheid heeft en in de Eerste Kamer zelfs geen meerderheid. Dat is absoluut waar. Ik heb de randvoorwaarden genoemd. Wij zullen

Rutte

geen stap terug zetten ten aanzien van de verworvenheden homohuwelijk, abortus, euthanasie en alle andere medisch-ethische verworvenheden. Wij zullen op bepaalde onderwerpen stappen vooruit zetten. Het kabinet heeft het lesbisch ouderschap mogelijk gemaakt. Homo's mogen bloeddonor zijn dankzij deze coalitie. Geslachtsverandering staat in het Burgerlijk Wetboek. Dit kan nu ook zonder ingewikkelde operaties. Er zijn aanpassingen aan gebracht in de kerndoelen van het primair en voortgezet onderwijs op het gebied van seksualiteit en seksuele weerbaarheid. Er zijn uitzonderingen gemaakt voor onder meer homoseksuele paren bij het asiel- en migratiebeleid. Dat zijn allemaal zaken die dankzij deze coalitie tot stand zijn gekomen.

De heer Pechtold staat misschien met schone handen, maar hij staat ook met lege handen. Dat is het verschil tussen een oppositie- en een regeringspartij.

De heer Pechtold (D66):

De felheid van deze termijn is precies de kern van de zaak. Ik noem alleen al het aangeven dat het platte politiek is. Nee, Uit Vrije Wil is principiële politiek, mijnheer de minister-president. Dit heeft te maken met de principiële vraag hoe ver je als liberaal gaat. Dat je je hervormingsagenda bij de PVV moet inleveren in het Catshuis is een, maar dat je je essentie als liberaal laat varen voor dat zeltje in de Eerste Kamer, daar spreek ik u via de voorzitter op aan, minister-president. Ik vraag u dus niet om het strooigoed van zaken die belangrijk zijn, maar vaak door initiatieven van de Kamer de afgelopen anderhalf jaar geïmplementeerd, maar om de essentie. Neem alleen al de gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen op een kieslijst.

Minister Rutte:

Als de heer Pechtold iets van het liberalisme zou begrijpen, dan zou hij weten dat een fundamenteel debat over het mogelijk verder uitbreiden van de euthanasiewetgeving in Nederland nooit kan worden teruggebracht tot een platte electorale strijd over de vraag: wie is de ware liberaal? Alleen daarmee desavoueert de heer Pechtold zich al volledig op dit vlak. Het gaat om een zeer principiële discussie die in mijn partij, de VVD, is en wordt gevoerd. Dat heeft helemaal niets te maken met de samenwerking met PVV en CDA of het feit dat wij een krappe meerderheid hebben en rekening moeten houden met andere partijen. Ik vind het buitengewoon teleurstellend dat D66 zo'n belangrijke discussie eigenlijk verplat tot zo'n simpele electorale keuze. Zo hoort het in Nederland niet te gaan.

De voorzitter:

Mijnheer Dijsselbloem, u hebt een halve minuut.

De heer Dijsselbloem (PvdA):

Ik aarzel een beetje om dit gezellige samenzijn van liberalen te verstoren, maar dat doe ik toch maar. De minister-president heeft bij de SGP-jongeren gezegd: al die immateriële dingen waar wij liberalen en christenen het nooit over eens worden, zijn allang prima geregeld in dit land. Dat is wonderlijk, want zojuist noemde de minister-president een aantal zaken die volgens hem nu geregeld worden. Het is van tweeën een. Vindt hij nu werkelijk dat Uit Vrije Wil allang goed geregeld is in dit land? Vindt hij nu werkelijk dat de wijze waarop wij omgaan met koopzondagen allang goed geregeld is in dit land? Hetzelfde geldt voor weigerambtenaren, de Wet gelijke

behandeling en subsidies aan politieke partijen die vrouwen geen gelijke positie gunnen. Zijn dat allemaal zaken die goed geregeld zijn in dit land?

De voorzitter:

Dank u wel, mijnheer Dijsselbloem, u had een halve minuut.

Minister Rutte:

Ik ben trots op wat liberalen in Nederland tot stand hebben gebracht gedurende een lange periode door fundamenteel debat en niet door electorale verplating op het terrein van euthanasie, abortus, homohuwelijk en al die andere medisch-ethische kwesties. Nederland loopt op al deze terreinen voorop in Europa. Het is absoluut waar dat zeker een partij als de VVD nog verder zou willen gaan. Het is ook waar dat wij vanwege deze samenwerking minder snel gaan dan wij zouden willen, maar wij maken wel degelijk voortgang op bepaalde onderwerpen. Wij gaan nergens een stap achteruit. Het is wel mijn stelling dat er op terreinen als de schatkist, veiligheid en immigratie nog zeer grote problemen zijn op te lossen in de samenleving. Dat zijn ook liberale onderwerpen. Daar zijn wij in deze coalitie mee bezig.

Mevrouw Sap (GroenLinks):

De premier zei zaterdag één ding dat mij aansprak. In antwoord op een uitnodiging om lid van de SGP te worden, zei hij: nee, lidmaatschap gaat mij een stap te ver. Daar trok hij een ferme streep. Politiek gezien lijkt de premier echter wel van elastiek. De voorbeelden zijn net al over tafel gegaan: koopzondagen, bijstandsmoeders, aanrechtsubsidie, weigerambtenaren, noem maar op. Is er politiek gezien überhaupt iets te noemen wat voor de premier een stap te ver zou zijn?

Minister Rutte:

Ik heb dat net verteld. Ik ben trots op wat wij in Nederland bereikt hebben met de liberale en andere politieke stromingen in de samenleving, in goede onderlinge samenhang en samenwerking. Op het terrein van alle medisch-ethische kwesties lopen wij voorop in de wereld. Wij zijn hiervoor een voorbeeld in de wereld. Wij zullen hierin geen stap achteruit zetten. Wij zullen stappen vooruit zetten waar dat kan. Dat gaat misschien minder snel dan ik zou wensen, maar dat heeft te maken met het feit dat wij met een zeer krappe meerderheid een kabinet hebben moeten vormen na een buitengewoon complexe verkiezingsuitslag.

De heer Slob (ChristenUnie):

Ik heb even gearzeld, maar ik ben toch maar naar voren gekomen om te interrumperen. Ik wil de minister-president namelijk een compliment maken voor het feit dat hij in deze drukke tijd de ruimte en de moeite neemt om bij andere politieke partijen op bezoek te gaan en met hen in gesprek te gaan. Ik hoop dat de minister-president zich niet laat afschrikken door het geweld hier in de Kamer en doorgaat met zijn gesprekken. Kan hij beloven dat hij ook alle andere politieke partijen in de komende maanden zal bezoeken?

Minister Rutte:

Nee, dat kan ik niet beloven.